

Pomorska
Pracownia
Badań
Obywatelskich

Tworzymy CUS!

Anna Bielawska-Jutrzenka

Gdańsk, grudzień 2024 r.

Pomorska Pracownia Badań Obywatelskich

Adres: ul. Wita Stwosza 23
80-312 Gdańsk

Telefon: +48 58 344 40 39

E-mail: biuro@fundacjarc.org.pl

www: ppbo.org

O autorce:

Anna Bielawska-Jutrzenka - do 31.12.2024 Dyrektor Centrum Usług Społecznych w Czersku; Przewodnicząca Rady Programowej Ogólnopolskiego Konwentu Centrów Usług Społecznych; wykładowca; szkoleniowiec. Obecnie zastępczyni dyrektora Departamentu Pomocy Społecznej w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w Warszawie.

Anna Bielawska-Jutrzenka

TworzyMY CUS!

11 stycznia 2025 roku Centrum Usług Społecznych w Czersku obchodziło swoje czwarte urodziny. Od tego czasu wiele się zmieniło. Ale... od początku.

Bardzo często dzieląc się tzw. „dobrymi praktykami” opowiadam naszą historię. Wspominam wówczas, iż doskonale pamiętam dzień (koniec sierpnia 2020 roku), kiedy moja ówczesna szefowa, Pani Bogumiła Ropińska – Wiceburmistrz Czerska zadzwoniła do mnie i z entuzjazmem ogłosiła: „tworzymy CUS!”. Należy zaznaczyć, iż było to już po ogłoszeniu wyników ogólnopolskiego konkursu na tworzenie tego typu placówek, zresztą do niego nie przystępowaliśmy. Wracając do historii: był to ostatni tydzień sierpnia, a już 22 września 2020 roku Rada Miejska w Czersku niemal jednogłośnie (z jednym głosem wstrzymującym) podjęła uchwałę o przekształceniu ówczesnego Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Centrum Usług Społecznych w Czersku. Pamiętam, iż ciężko było znaleźć jakiegokolwiek publikacje na ten temat, a same CUS-y dopiero powstawały, zatem nie było też wzorcowych placówek, z których doświadczeń moglibyśmy czerpać. Usłyszałam wówczas o Resku w województwie zachodniopomorskim, gdzie taka placówka już istniała i jeden z pierwszych telefonów, które wykonałam, był kierowany właśnie do Reska. Na decyzję Wojewody czekaliśmy do listopada, niemniej, ten czas wykorzystaliśmy na przygotowywanie się do zmian. W momencie pojawienia się myśli o stworzeniu CUS-u, skontaktowaliśmy się z Pomorskim Urzędem Wojewódzkim w Gdańsku, gdzie usłyszeliśmy, że w województwie pomorskim nie ma jeszcze tego typu placówek. Ta informacja absolutnie nas jednak nie zniechęciła, wręcz odwrotnie – dodała nam skrzydeł, bo przecież fajnie być pierwszym!

Co do zasady, Centra usług społecznych to nowe jednostki organizacyjne gminy i nowe instytucje lokalnej polityki społecznej, które mają służyć rozwojowi i integracji usług społecznych organizowanych i świadczonych na poziomie lokalnym. Docelowo też, CUS-y mają stanowić miejsca, w których nastąpi pełna koordynacja usług społecznych w jednym miejscu, z myślą o wszystkich mieszkańcach danej gminy. Centra usług społecznych będą także źródłem kompletnych informacji o usługach społecznych. Upraszczając, CUS ma być miejscem, w którym każdy mieszkaniec, bez względu na dochód i sytuację społeczną, otrzyma wsparcie przygotowane dla niego. Realizacja takich usług powinna odbywać się przy ścisłej współpracy lokalnych usługodawców, jakimi są prywatni przedsiębiorcy, placówki administracyjne, organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej itp.

Do tej pory, czerski MGOPS – jak większość ośrodków pomocy społecznej, kojarzony był przede wszystkim z miejscem, gdzie można uzyskać wsparcie – najczęściej w formie finansowej. Jeszcze kilka lat temu, zanim wprowadzono w życie świadczenie wychowawcze, zwane też „500+”, z pomocy finansowej naszego Ośrodka korzystało nawet do 2000 osób.

Wspomniane wcześniej świadczenie (choć nie wliczane do dochodu), dzięki pracy socjalnej pracowników, postrzegane jest przez rodziny jako swego rodzaju zasób, który w znacznej mierze pozwala zaspokoić potrzeby mieszkańców. Od wielu lat wdramy w Czersku szereg autorskich projektów socjalnych, programów, które cieszą się ogromnym zainteresowaniem. Pandemia – choć nieco przystopowała nasze działania – to nie podcięła nam skrzydeł, bowiem decyzja o powstaniu CUS-u zapadła właśnie w tym strategicznym momencie.

Zakładaliśmy i takie też było nasze życzenie, aby CUS był miejscem, do którego przyjść może KAŻDY mieszkaniec; by nie stygmatyzowano osób korzystających z pomocy ośrodka, by nie przyczepiano łatki: „ubogi”, „uzależniony”. Co do zasady, w Centrum bowiem można wdramy i realizować lokalne, autorskie projekty służące WSZYSTKIM mieszkańcom.

Aby takowe założenia zrealizować, potrzeba było trochę czasu – przede wszystkim przeszkoleń pracowników (które – jak wiemy – organizują lokalne ROPS-y). Przygotowywaliśmy się też skrupulatnie do opracowania Diagnozy potrzeb i potencjału, przyglądaliśmy się też nieśmiało innym tego typu placówkom i na bieżąco wymienialiśmy się doświadczeniami. Choć był to czas około pandemiczny i wszystkim nam przyświecało hasło #zostań w domu, stąd też ciężko było zaprosić do współpracy inne podmioty, przedsiębiorców, czy samych mieszkańców. Niemniej, nie spoczywaliśmy na laurach. Prowadziliśmy własne badania, występowałyśmy z ankietami, zapytaniami do lokalnej społeczności o usługi, których ich zdaniem brakuje w gminie, bądź realizowane są w niewystarczającym zakresie. Naszym marzeniem było więc stworzyć miejsce, w którym każdy znajdzie „szytą na miarę” pomoc – niekoniecznie finansową. Dziś mogę powiedzieć: **melduję wykonanie zadania.**

W tym miejscu warto podkreślić ogromną rolę całego niezastąpionego zespołu Centrum Usług Społecznych w Czersku. Należy bowiem zaznaczyć, iż zmiana zaczyna się od naszych przekonań, mentalności, a za każdym sukcesem stoi człowiek. W mojej pracy i w życiu codziennym najbardziej cenię sobie bowiem „team-work”. Jeździliśmy wspólnie na konferencje, szkolenia, warsztaty. Spędziliśmy wiele godzin nad wdramy nowych usług, realizacją tzw. działań wspierających. Miałam ogromne wsparcie w zespole, ale też w moich Szefach. Ufaliśmy sobie, znaleźliśmy doskonale potrzeby naszych mieszkańców, na bieżąco badaliśmy lokalny rynek stąd zapewne odnieśliśmy sukces.

Zdaję sobie sprawę, iż brzmi to nieskromnie, ale myślę, że nadszedł czas, by chwalić się tym, co wspólnie zrobiliśmy, a mówiąc „wspólnie” mam też na myśli wszystkich, również a może przede wszystkim mieszkańców.

Tworząc CUS przyjęliśmy w swe struktury trzy jednostki: Dzienny Dom "Senior+" w Czersku (dotychczas jednostka suwerenna); Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zmienił swą nazwę na bardziej "przyjazną" i stał się Ośrodkiem Profilaktyki Rodzinnej oraz zupełnie nowy podmiot: Centrum „Reaktywacja” skupiający w swych zasobach Placówkę Wsparcia Dziennego oraz Punkt Opieki Diennej.

Wspominając dzisiaj tamten czas myślę, iż samo wdrażanie tej nowej jakości polityki społecznej nie było skomplikowane; najwięcej trudności sprawiło chyba określenie na nowo struktury organizacyjnej i rozpisanie zakresów obowiązków poszczególnym pracownikom. Umówmy się przecież, że największe zmiany przy przekształceniu OPS-ów w CUS-y dotyczą właśnie sektora pomocy społecznej. Ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych określa wprost jakie sekcje/działy/stanowiska należy powołać oraz jakie uprawnienia owi pracownicy powinni posiadać. Z całą stanowczością mogę jednak stwierdzić, że moi współpracownicy od samego początku wykazywali się sporym zapałem do pracy, prześcigali się w pomysłach, angażowali w projekty. Od 4 stycznia 2021 roku (bo to był pierwszy dzień roboczy nowej placówki) działały już wszystkie telefony, nowa strona internetowa, na budynku zawisła właściwa tablica informacyjna, a wchłonięta placówka (Dzienny Dom „Senior+”) jak też pozostałe doczekały się nowych kierowników.

Zapytaj Państwo skąd w ogóle decyzja o przekształceniu jednostki? Odpowiedź jest prosta: bo ustawa o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych daje nam znacznie więcej możliwości, otwiera furtkę do realizacji działań z zakresu promocji i ochrony zdrowia, oświaty, edukacji czy kultury. I nie chodzi tutaj o zabieranie bądź wchodzenie innym w ich ustawowe kompetencje, a szeroko rozumianą współpracę dla dobra ogółu. MGOPS w Czersku realizował takie działania, które wykraczały poza ramy ustawy o pomocy społecznej, zatem decyzja o powołaniu Centrum była dla nas swego rodzaju świeczką na torcie, kropką nad „i”. Wśród wielu akcji organizowanych przez mój Zespół można wyróżnić: „Targi Czasu Wolnego”, dzięki którym dzieci, młodzież, ich rodzice/opiekunowie i nauczyciele poznają alternatywę spędzania czasu wolnego na terenie naszej gminy czy znane już w całej Polsce coroczne bicie Rekordu Polski, które z kolei integrują i aktywizują lokalną społeczność.

Nastawiamy się też na szeroko rozumianą politykę senioralną, bowiem co piąty mieszkaniec gminy Czersk to senior. Uchwałą Nr XVI/201/20 Rady Miejskiej w Czersku przyjęto do realizacji Strategię Polityki Senioralnej Gminy Czersk do roku 2030, mającą na celu stworzenie warunków do podejmowania działań promujących aktywność Seniorów, podniesienia jakości życia, stworzenia systemowych rozwiązań, które pozwolą na rozwój usług społecznych, zdrowotnych, zapewnienie bezpieczeństwa osób starszych oraz wykorzystanie potencjału Seniorów na rynku pracy, a także budowania relacji międzypokoleniowych.

Dokument ten jasno określa cele, do realizacji których we współpracy z innymi podmiotami będziemy dążyć. Podjęliśmy współpracę z jedną z fundacji, która realizuje warsztaty, szkolenia dla Seniorów, opiekunów nieformalnych, rodzin z dziećmi. Warto podkreślić, iż w ubiegłym roku nasza jednostka otrzymała Laur Jakości w dziedzinie realizacji działań na rzecz osób starszych. Zatrudniamy specjalistów (psychologowie, terapeuci, asystenci rodzin czy osób niesamodzielnych), posiadamy punkt mediacji, a wszystko po to, by jednoczyć naszą lokalną społeczność; by każdy mógł u nas znaleźć coś dla siebie... Pośredniczymy w aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych. Realizujemy usługę door-to-door, warsztaty pn. „Rodzic – to brzmi dumnie”, prowadzimy i rozpowszechniamy wolontariat, a dzięki doskonałej współpracy z jednym z lokalnych przedsiębiorców realizujemy kolejną edycję „Szkoły rodzenia”. Tworzymy grupy wsparcia, wspieramy lokalne podmioty, współpracujemy z wieloma placówkami, instytucjami i podmiotami ekonomii społecznej.

Warto w tym miejscu zaznaczyć, iż w roku utworzenia CUS w Czersku, gminy: Czersk i Chojnice wyraziły wolę o zawiązaniu Spółdzielni Socjalnej osób prawnych pod nazwą „Razem można więcej”. Dzisiaj podmiot ten jest naszym naczelnym partnerem przy realizacji większości usług. To właśnie PES realizuje programy rządowe, takie jak: Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością czy Opieka wytchnieniowa. Jest też wykonawcą usług opiekuńczych, porządkowych, prowadzi wypożyczalnię sprzętu rehabilitacyjnego, świadczy usługi szkoleniowe, jest też grantobiorcą środków zewnętrznych. Niebawem ruszamy z kolejną usługą, którą realizować będzie właśnie Spółdzielnia Socjalna – będą to dyżury logopedy oraz wszelakie działania wychowawczo-edukacyjne w tworzonych punktach na obszarach wiejskich na rzecz dzieci i młodzieży. Ostatnie zadanie możliwe jest dzięki pozyskanym środkom finansowym w ramach programu „Premia społeczna+”.

CUS
w Czersku

Warto zakładać tego typu podmioty, na których utworzenie można pozyskać środki z Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej, które cieszą się szczególnym uznaniem w urzędach pracy i innych publicznych organizacjach. A co najważniejsze: zatrudnienie w Spółdzielni otrzymują głównie osoby zagrożone tzw. wykluczeniem.

W pierwszym Programie usług znalazło się ich ponad dwadzieścia. Pojawi się pytanie: skąd na to wszystko środki? Odpowiedzi już częściowo można znaleźć w powyższym tekście, ale zaznaczę, iż szukaliśmy i szukamy różnych rozwiązań, bierzemy udział w różnych konkursach grantowych, które wielokrotnie kończą się dla nas otrzymanym wsparciem finansowym. Ponadto, na naszym terenie prężnie działa wiele stowarzyszeń, co można w sposób znaczny i efektywny wykorzystać.

W roku 2023, Centrum Usług Społecznych w Czersku zostało wyróżnione certyfikatem: ZŁOTEGO Samorządowego Lidera Inwestycji za miesiąc listopad 2023. To było dla nas ogromne wyróżnienie. Zaś rok wcześniej, wraz z ówczesnym Burmistrzem Czerska, Panem Przemysławem Bieskiem-Talewskim otrzymaliśmy Medale Stulecia Odzyskania Niepodległości nadane przez Prezydenta RP. To docenienie działań związanych z usługami społecznymi w naszej gminie.

„Nasza” ustawa, tj. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych obowiązuje w niemienionym kształcie od 1 stycznia 2020 roku. Nie jest ona doskonała, można się w niej doszukać wielu zapisów powodujących niemałe problemy. Nadal trwa dyskusja nad tym, czy Koordynatorami indywidualnych placów usług społecznych (a więc stosunkowo nowe, CUS-owskie profesje) mogą być tylko i wyłącznie ci, którzy posiadają uprawnienia do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, do tego mogą pochwalić się niemałym doświadczeniem. Jeśli tak, to co z dodatkami i innymi przywilejami, które na ten moment przypisane są tylko i wyłącznie pracownikom socjalnym. Inną sporną kwestię stanowi zapis zabraniający wchłaniania CUS-om w swe struktury placówek świadczących całodobowe wsparcie. I wreszcie – nadal gminom pozostawia się dobrowolność. Wyprzedzę więc Państwa i odpowiem na rodzące się być może w głowach niektórych z Was pytanie: tak, jestem za obligatoryjnością tworzenia Centrów w całej Polsce! Gmina Czersk (i nie tylko) jest przykładem na to, że można takie placówki stworzyć bez większego zewnętrznego wsparcia finansowego.

Potrzebna jest wiara w to, że na samym szczycie struktury organizacyjnej takiej jednostki wcale nie stoi dyrektor, a mieszkańcy! Należy dać im prawo wyboru, zapewnić powszechność dostępu do usług. Dzięki powołanemu przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej Zespołowi ds. reformy systemu pomocy społecznej takich czy innych, upragnionych od wielu lat zmian z pewnością się doczekamy.

Nie jesteśmy doskonali, nie ma ideałów. Ale możemy dzielić się naszym dotychczasowym doświadczeniem, co też z chęcią czynimy. Wiele jeszcze przed nami. Marzy nam się placówka z prawdziwego zdarzenia – bez barier architektonicznych, z wyznaczonym miejscem na rozmowy z klientami (tzw. przyjazne pokoje rozmów), z poczekalnią. I wierzymy w to głęboko, że takie miejsce stworzymy! Chcemy, by Centrum Usług Społecznych skupiało w jednym miejscu wszystkich potrzebnych specjalistów. Na ten moment, pracujemy w kilku miejscach, bowiem infrastruktura jest chyba dla nas największym problemem, z którym jednak na pewno sobie poradzimy....

Bo jak nie my, to kto ?!

Adres: ul. Wita Stwosza 23
80-312 Gdańsk

Telefon: +48 58 344 40 39

E-mail: biuro@fundacjarc.org.pl

www: ppbo.org